

H. Barbócz Ildikó

A mi háborúnk

Ez a szöveg szerkezet félelmetes. És még olyan, mint amilyen jelzőkkel ezt a főnevet össze szokták kapcsolni a történelemben, a könyvek lapjain, a beszélgetésekben, a szóbeszédben – mindig és mindenhol: szörnyű, vad, rettenetes, felfoghatatlan, kibírhatatlan, értelmetlen és érthetetlen... De jelző nélkül is csupa esztelen harc, ádáz küzdelem jut az eszünkbe róla, hogy már a kiejtések is félelmet ébreszt, aggodást szül, oldhatatlan szomorúságot és végtelen bánatot okoz. Az emberiség megszületése óta beszélhetünk háborúról, sőt, a történelem – ha úgy nézzük – sorozatos harcokból áll, nincs a világnak ma sem olyan szeglete, ahol háború ne dúlna. Ember csatázik ember ellen, mintha ez lenne a feladata, a kitűzött célja, vezeti valami gonosz, kiirthatatlan rossz szándék. A békés időszak, a béke szigete olyan kevés, hogy ez is hihetetlen.

A mi háborúnk – soha nem gondoltam volna, hogy elérkezik ilyen pillanat is az életünkben. És tessék, itt van vírus alakjában, megkoronázottan, és ugyanolyan halálosan, olyan alattomosan pusztít, mint korábbi társai, a hajdanvolt, véres harcok a csatatéren és az embereket elviselhetetlen fájdalmak között megölni járványok: a tífusz, a kolera, a lepra, a pestis, a spanyolnátha, de még az influenza is. Természetellenes. Nemcsak az emberi test, de a lélek ellen is támad, és mi kopogó szívvel, olykor megzavart elmével állunk vele szemben, és sajnos, az ember nem mindig kerül ki belőle győztesen. Még akkor sem, ha Hemingway óta tudjuk, hogy „... az ember nem arra született, hogy legyőzzék. Az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni soha.” Egy másik híres író, Márai Sándor sorai is hasonlóak a háború pusztító hatását illetően: „A háború nemcsak azért a legnagyobb szerencsétlenség, mert az emberi életek millióit pusztítja el – egy járvány, az időjárás változása is elsöpri emberléteket százazreit –, hanem sokkal inkább az emberi lélek és műveltség területén végzett vészes pusztításai miatt.”

Azt írják az elemzők a koronavírus-járványról, hogy a 2. világháború óta nem volt, hogy ilyen emberemlékezet óta nem volt, sőt, hogy ilyen még sohasem volt. Mindegyik állítás igaz lehet. Ez most egy példátlan háború. A frontvonal pedig a kórház. Az ember csak kapkodja a fejét, nem hisz a szemének, nem hiszi a terjedő hírek igazát, napról napra telítődik a feje a számoktól, a bevezetésre kerülő intézkedésektől. Legszívesebben a homokba dugnám a fejemet, de ez teljes képtelenség és feleslegesnek is tűnik. A vírus mindenhová beszívárog! Régebbi filmcím jut az eszembe: *Apokalipszis most*. Ma így aktuális a kérdés: Apokalipszis? Most? Igen. A világ kifordult a sarkából. Az is lehet, hogy megérdemeltük, figyelmeztető jelnek szánták, ugyanis az emberek már hosszú ideje nem figyelnek egymásra,

nem figyelnek a környezetükre, pusztul a Föld. Módszeresen tesszük tönkre. Nap mint nap. Hiába a konferenciák, a klímamegállapodások, a határozatok a világban az államfők között, mindig az önző tulajdonság, a hatalom görcsös megtartása és a pénz mammonja kerekedik felül. Az, hogy a környezeti szempontokat egyre kevésbé veszik figyelembe, az, hogy a gazdasági érdekek kerekedik felül az emberi élet védelmén, elferdült filozófia. Újságcikkek sora azt jósolja, hogy az emberiség aligha fog tanulni a mostani járványból.

A vírus láthatatlansága, kiszámíthatatlansága, a bizonytalanság, a homályos jövőkép mondatja azt velünk, hogy ez a maszkos-gumikesztyűs élet egy rémálom, egy iszonyat, aminek nem látjuk a végét, de senki nem látja. A bizonytalanság pedig az elme gyilkosa. Vége lesz-e egyáltalán? És mikor? A pszichológusok szerint az emberi agy hosszú időn keresztül képtelen elviselni ezt az állapotot: stressz, szorongás, alvászavar, pánikroham léphet fel, feltűnően durvul az erőszak is az egész világon. Hasonlítható ez a helyzet valamiképp a csernobili tragédiához is: az emberek nem értették, miért nem ehető a földből frissen kiasott krumpli, miért nem szedhető a mosolygós cseresznye a fáról, az élettől duzzadó eper. Csak mikor odatartották hozzá a sugármérőt, az kiakadt. A sugárzás veszélye a levegőben volt, rátelepedett az egész környezetre, a fákra, a növényekre, az épületekre, a játszótérre – mindenre. Itt és most emberről emberre terjed a vírus alattomosan, kényszeredetten kerülgetjük egymást. Vettem egy nagy levegőt, de legfőképpen bátorsággal töltöttem fel magam, és kézbe vettem Albert Camus *A pestis* című híres regényét. Tisztán akartam látni. Még több ismerettel felvértezni magam a járvány ellen. Néhány oldal elolvasása után rájöttem, hogy az a kórkép egyben jelenlegi korunk képe is, hátborzongatóan pontos és hű kórkép. A pestisjárvány fogadtatása, átélése, az emberek, a köztisztviselők magatartása, az orvosok heroikus küzdelme, a karanténok, a vesztégzárak megjelenése, egyáltalán: az akkori világ a mostani járvánnyal összevetve rengeteg hasonlóságot mutat. Sorokat kezdtem el aláhúzni, amelyek a mi járványunkra is érvényesek a megszólalásig, de aztán értelmetlenné vált a dolog. Mégis fontosnak érzem, hogy néhány kiemelkedő gondolatot ide mássoljak a regényből: „Ha kitör egy háború, ezt mondják az emberek: 'Nem tarthat sokáig, hiszen merő ostobaság.' ... A csapás nem emberszabású, bebeszéljük hát magunknak, hogy a csapás valószerűtlen, rossz álmom, majd csak elmúlik. De nem mindig múlik el, egyik rossz álmom jön a másik rossz álmom után, és az emberek múlnak el... egyszerre csak tudatosodott bennük, hogy bezárták őket az égbolt földője alá, ahol már lassan felsistereg a nyár, s megéreztek, habár zavarosan, hogy ez a bezártság egész életüket fenyegeti.” Egy hét múlva nálunk is karácsony, a regénybeli szereplők életét is mélyen érintette ez az ünnep, illetve az ünnepnélküliség: „Az idei karácsony inkább a Pokol, semmint az Evangélium ünnepe volt. Üres boltok, világítás nélkül, műanyag csokoládék vagy üres dobozok

a kirakatokban, komor ábrázatokkal telt villamosok. Semmi sem emlékeztetett az elmúlt karácsonyra.” Arra gondoltam, hogy Camus regényét még sokaknak el kellene olvasniuk, mert a tragédia ellenére a sorok mögött mégis felemelő érzés bujkál katartikusan, és mert igen tanulságos.

Minden nappal, amit a karanténban, elszigeteltségben kényszerülünk tölteni, elveszítünk valamit. Elveszítjük a személyes találkozások, a viszontlátás örömét, nem szoríthatjuk magunkhoz a fiainkat, nem ölelhetjük meg az unokáinkat. Óriásit csorbul, talán kiheverhetetlenül a közösségi élet, az egyesületi tagok elfelejtik egymást, a közös percek halványulnak. Hiányoznak az események, az élmények, a fordulatok, hiányzik a motiváció, a kedves emberekkel való megszokott találkozás. Hiányoznak az arcok, a gesztusok, a mondatok, a mosolyok, a figyelem. Minden nappal egyre türelmetlenebbül vágyunk egy érintésre, egy ölelésre, egy simogatásra, egy szemkontaktusra, arra az érzésre, amikor az emberi kapcsolatok megszületnek, megerősödnek és nyomot hagynak a másik emberben. Ez az érzés nem tűnik el, de hiánya törést okoz a lélekben, és állandó sóvárgásra készít. A valóságos élet és az online világ össze nem hasonlítható! Öröm, hogy minden nappal életet nyerünk, haladékot kapunk, de minden nappal fogy az erőnk is, amit más hasznos és élvezetes tevékenységre fel tudtunk volna használni, legfőképpen utazásokra. Évekkel ezelőtt észak-olaszországi barangolásunk során eljutottunk Cremonába is. A főtéren az árkádok alatt esküvőre készülődtek, valaki gyönyörű dallamot játszott hegedűn, a dóm gótikus csipkéivel nem tudtam betelni. Ugyan-ebből a városkából érkezett tavasszal a felirat: *Halál búcsú nélkül.*

A tavaszi időszakból emlékezetes marad még számomra egy tévében látott római pillanat: Ferenc pápa egyedül ül a Szent Péter bazilika előtt, az üres téren csendben imádkozik, csak az esőcseppek halk koppanásait és a sirályok csodálkozó vijjogásait lehetett hallani. A máskor eseményekkel, programokkal teli naptáram üres, mindössze a súlyomat és a vérnyomásomat jegyzem fel benne. Nyomtalanul, várakozással és reménytelen vágyakozással telnek a napok, a hetek, a hónapok. A színes rügyfakadásból a sötét adventbe érkezünk. Mindent megpróbálunk, hogy ez az advent is fényesen szép legyen: színes égők sora az ablakokban, a kirakatokban, a teraszokon, csillog a terek közepére felállított fenyőfa, a szobában vasárnaponként rendre meggyújtjuk a koszorún a gyertyákat, de egyedül, a család nélkül énekelünk, az utcán kijárási tilalom. Bízva mondogatjuk, mert nem akarjuk még most sem elhinni, hogy megváltozott az életünk: majd mint máskor, rendes körülmények között, békeidőben, békebeli viszonyok között. Ezek a szófordulatok is erőt adhatnak most, amikor a nappalok csak úgy elmennek, az éjszakák hamar megérkeznek, a hajnalok nyugtalanító gondolatokkal tűzdeltek.

A vírus időszakában a bizonytalanság lett a kulcsszó. A legfőbb kérdés: milyen jövő elé nézünk? Felbomlik-e, ami volt? Megváltozik-e a világ, s benne mi, em-

berek? Képesek vagyunk-e újrateremteni, átformálni a környezetünket, hogy a most megszerzett új ismeretek, tapasztalatok a hasznunkra váljanak? A jövőt illetően sajnos szkeptikus vagyok, kicsit reménytelen. Camus így vélekedik: „... bizonyos értelemben semmi sem változik meg, viszont más értelemben nem múlik el nyomtalanul, még ha kellőképpen akarjuk sem, mert nyomot fog hagyni a pestis, ha máshol nem, hát a szívekben.” Addig is az kell, hogy a jelenben a mindennapok monotóniáját megtörjük, hogy felfedezzük az apró szépségeket is, melyek mellett máskor biztosan elmennénk, az kell, hogy megéljük az egyszerűségünkben is tökéletes pillanatok. 2020 adventjében karácsony előtt, ebben a végletekig sötét, szitáló ködös időben újra a fehér szárnyú békét várjuk, mint várták az előttünk járó, háború és járvány sújtotta nemzedékek évszázadokon át, most ismét az lett a küldetésünk, hogy várjuk karácsony misztériumában a felszabadító örömet, a mámoros szabadságot, hogy körülbejéje a Földet.



Tanács (2017)